

KönyvtárMozi füzetek 27.

MÁRIÁSSY FÉLIX: ROKONOK

Móricz Zsigmond azonos című műve alapján

Útmutató KönyvtárMozi foglalkozáshoz

KVÍZ

játékok

TUDDAD-E?

kulisszatitkok

életrajzok

könyvajánló

filmismertető

ÖTLETEK
érdekességek

Kiadja a Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A

Felelős kiadó:
Miszler Tamás

Összeállította és szerkesztette:
Márkus István

Korrektor:
Németh Luca

Nyomda:
Sz. K. Stúdió Kft.

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

ISBN 978-963-9043-40-4
ISSN 2560-0206

Pécs, 2019

FilmPakk – film, szórakozás és tudás egy dobozban

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásának köszönhetően a Csorba Győző Könyvtár új szolgáltatási csomaggal egészíti ki a népszerű KönyvtárMozi programot Baranya megyében. A pályázati projektben létrehozott FilmPakkokkal a KönyvtárMozikat működtető könyvtárak programjait szeretnék gazdagítani, valamint a „mozigépész” könyvtáros, pedagógus munkáját segíteni. A szolgáltatás kialakításához a hasonló programokat már évek óta sikeresen működtető könyvtárak (a Grazi Városi Könyvtár, illetve a Bécsi Központi Könyvtár) gyakorlatát vettük alapul.

Az eddigi tapasztalatokat és a lakosság érdeklődési körét figyelembe véve a könyvtár munkatársai a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) több mint 500 filmből álló adatbázisából válogattak az animációs filmek, a kötelező olvasmányok híres filmadaptációi és a magyar klasszikus játékfilmek közül. A FilmPakkok az adott filmek témájára építve dokumentumok széles választékát: új és antikvár könyveket, CD-t, DVD-t, hangoskönyvet, diafilmeket, társasjátékokat kínálnak a használóknak a teljesség igénye nélkül.

A csomagban található kiadványokkal nem titkolt célunk – a magyar filmkultúra megismertetése mellett – az olvasás népszerűsítése a nézőközönség életkorának megfelelő kínálattal. A kölcsönözhető dokumentumok bemutatása mellett ebben a kiadványban a filmezést követő közös beszélgetéshez, könyvtári foglalkozásokhoz kínálunk útmutatót. A filmismertető, a rendező és a szerző életrajza, a témához kapcsolódó ismeretanyagok, érdekességek, filmkritikák, játék- és kreatív ötletek segítségével könnyebben fel lehet készülni egy-egy foglalkozás levezetésére.

A gyerekeknek szóló pakkok tematikája szervesen illeszkedik az adott meséhez/filmhez. Olyan tudásanyagok feldolgozására, mélyítésére is lehetőséget adhat, amelyekre az iskolai tanórak keretében sokszor nem jut elég idő. A könyvtári foglalkozások egy-egy iskolai, óvodai programsorozathoz, témahéthez is kapcsolhatóak, együttműködve a körzeti iskolákkal, óvodákkal, civil szervezetekkel. A felnőtteknek szóló pakkok nagy része azokra a filmalkotásokra épülnek, amelyek kiérdemelték, hogy az „53 magyar film” filmválogatásban is benne legyenek.

Reményeink szerint az új szolgáltatás meghozza a kedvét azoknak a kistéleplési könyvtáraknak is, amelyek még nem csatlakoztak a KönyvtárMozi programhoz. Emellett idővel szeretnénk a szolgáltatást szélesebb közönség számára is elérhetővé tenni, hiszen komplexitásuk révén akár „mozi” nélkül is kiválóan használhatóak.

Bízunk benne, hogy a szolgáltatás bevezetésével a KönyvtárMozikat látogatók számának növekedésén túl a beiratkozottak és a kölcsönzők, illetve a könyvtári foglalkozások száma is növekszik majd, így közvetetten hozzájárulhatunk a könyvtárak közösségépítő szerepének erősítéséhez.

Terveink szerint a pakkokat évente átnézzük, lehetőség szerint frissítjük. Várjuk a „mozigépészek” javaslatait, ötleteit, hogy a szolgáltatás még jobban igazodjon az olvasók igényeihez.

Pécs, 2019. június 26.

Miszler Tamás
Csorba Győző Könyvtár

ROKONOK

A *Rokonok* Móricz Zsigmond regényéből 1954-ben készült fekete-fehér magyar filmdráma Máriássy Félix rendezésében. Az eredeti történet a húszas években játszódik, amelyben a szerényen élő kisvárosi közhivatalnokot váratlanul Zsarátnok város főügyészévé nevezik ki. Hamarosan rengeteg rokona bukkan fel, akik az ő hitelét kívánják kihasználni nem egészen szabályosnak mondható, de minél gyorsabb meggazdagodásukhoz.

12 éven felülieknek ajánlott.

Alkotók:

- Máriássy Félix rendező
- Móricz Zsigmond író
- Thurzó Gábor forgatókönyvíró
- Eiben István operatőr
- Nagyajtay Teréz jelmeztervező
- Polgár Tibor zene
- Varga Mátyás látványtervező

Főszereplők:

- Ungváry László – *Kopjáss*
- Tolnay Klári – *Lina*
- Rajnay Gábor – *polgármester*
- Pécsi Sándor – *Kardics*
- Gobbi Hilda – *Kati néni*
- Gózon Gyula – *Berci bácsi*
- Tímár József – *Martiny dr.*

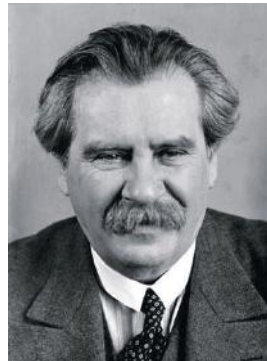
További szereplők:

- Komlós Juci
- Dózsa István
- Darvas Iván
- Kibédi Ervin
- Fónay Márta
- Temessy Hédi

Móricz Zsigmond

(1879. július 2. – 1942. szeptember 4.)

író, újságíró, szerkesztő,
a huszadik századi realista prózairodalmunk
meghatározó alakja

Tiszacsécsén született 1879-ben Móricz Bálint és Pallagi Erzsébet fiaként. Anyai ágon egy ősi, de elszegényedett nemesi család, apai ágon pedig jobbágyok leszármazottjának sarja volt. 1891–1893 között a Debreceni Református Kollégiumban, 1894–1896 között a Sárospataki Kollégiumban, majd 1896–1898-ig Kisújszálláson tanult. 1899-ben beiratkozott a Debreceni Református Kollégiumba, ahol teológiát tanult, majd jogra járt, végül pedig Pesten bölcsészhallgató lett, de egyiket sem fejezte be.

1903-ban az *Újság* című lapnál dolgozott újságíróként egészen 1909-ig. Az I. világháború alatt haditudósító volt, majd a háború utáni kormány ideje alatt a Vörösmarty Akadémia elnöke volt. Ennek bukása után színdarabjait nem játszották a Nemzeti Színházban, és munkáit csak a *Nyugat* és az *Est* című folyóiratokban publikálták. 1929 végére a *Nyugat* című folyóirat prózaírója lett. 1905-ben feleségül vette Holics Eugénia tanítónőt (Jankát), aki depressziós hajlamai miatt 1925-ben öngyilkos lett. Ebből a házasságból három lánya és egy fia született, aki azonban nem maradt életben. 1926-ban újra megnősült, ezúttal Simonyi Máriát vette nőül, majd 1937-ben elvált tőle. 1936-ban találkozott Littkey Erzsébettel, Csibével (1916–1971), aki fogadott lánya lett. Róla mintázta Árvácskát az azonos című regényében. Csibe gyermekkori történeteiből 28 novellát írt, majd, mint később Móricz Zsigmond naplójából kiderült, a lány nemcsak fogadott lánya, de szerelme és szeretője is volt. 1942-ben halt meg agyvérzésben.

„A Rokonok nem feltétlenül legjobb regénye Móricznak. 1929-ben, a nagy világgazdasági válság idején írta. Ekkor foszlottak szét az uralkodó osztályhoz fűzött illúziói. Rájött, hogy a dzsentrí önmagában nem képes semmire, tehetetlen (ezt már Mikszáth is megállapította, a dzsentrí réteg másik nagy írója). Móricz is kiábrándul ebből a rétegből. Ez a többi regényéből is látszik (Kivilágos kiverradtig, Uri muri), a Rokonok pedig még talán a többi dzsentrivel foglalkozó művénél is kiábrándultabb, lehangolóbb és keserűbb.

A regény az író jelenében, a gazdasági válság éveiben, a húszas-harmincas évek Magyarországon játszódik. Helyszíne a magyar Alföldön Zsarátnok városa (beszédes név). Sokak szerint Debrecennel azonosítható. [...] Ezt a várost a panamák lápvilága alkotja (panamázni = nem tisztes úton, összekötetés vagy csalás révén előnyhöz, többelhez jutni).”

Forrás: <http://blog.verselemzes.hu/jegyzet/moricz-zsigmond-rokonok-elemzes/> (2019. 05. 26.)

Máriaassy Félix

(1915. június 3. – 1975. január 26.)

Kossuth-díjas filmrendező, főiskolai tanár, vágó, forgatókönyvíró

Húszévesen jelentkezett a Hunnia Filmgyárba gyakornoknak, vágóként és forgatókönyvíróként is működött. 1945-től a Magyar Filmgyártó Rt. (MAFIRT) számára dokumentumfilmeket készített. Első nagy játékfilmjét, a *Szabónét* 1949-ben forgatta. Forgatókönyveit általában a felesége, Máriaassy Judit írta. A *Kis Katalin házassága* (1950) és a *Teljes gőzzel* (1951) után, 1954-ben készítette el a *Rokonokat*. A legsikeresebb filmje, a *Budapesti tavasz* a felszabadulás idején játszódik. Ezután készült művei a munkások mindennapjait ábrázolják. Új hangvételű filmeket készített az 1960-as évek második felétől: *Fügefalevél*, *Imposztorok*. A Színház- és Filmművészeti Főiskola tanára volt 1948-tól. 1974-ben Luttor Mária filmjének, a *Jelbeszédnek* volt művészeti tanácsadója. Elnöke volt a Filmfőiskolák Nemzetközi Szervezetének, titkára a Magyar Film és Televízió Művészeti Szövetségnek. Fia Máriaassy Ferenc operatőr.

„A harmincas évek végén került a szakmába, a nagy öregek mellett gyakornokoskodott. [...] A Valahol Európában az ötlet megszületésétől kísérte végig mint az egyik forgatókönyvíró és vágó. Valójában mint minden. Vágója volt a korszak másik kulcsfilmjének, a Talpalatnyi földnek is. [...] Első nagyjátékfilmjével, a Szabónéval kezdődött az „ötvenes évek”. [...] Először ő szeretett volna filmet csinálni Sarkadi Imre Kútban című novellájából, de a központi dramaturgia Fábri Zoltánt kérte fel a későbbi Körhinta rendezésére. A Thurzó Gábor írói közreműködésével forgatott *Rokonok* (1954) az első hús-vér embereket megjelenítő film egy olyan világról, melyet származásánál fogva jól ismert. A film egyszerre jól sikerült, szatirikus-parabolikus körkép az állandó panamák, személyi kapcsolatok sarában fuldokló Magyarországról és lehetőségre épülő lélekrajz egy olyan karakterről, aki az önbecsapások nagymestere. Az előbbi példája mindjárt a film nyitójeletere: Zsarátnok (a helyszín Kecskemét főtere) nyomasztó atmoszférájának megjelenítése. A kontraszt a csillogó fekete autós az előtte elhajtott sáros szekerek és nincstelenség, a színes csempés városháza és a sáros mellékutca putriszerű háza között metaforikus erővel alapozza meg az egész filmet.”

Forrás: <https://www.filmnett.ro/cikk/2147/rendezoportrek-mariassy-felix> (2019. 05. 26.)

Thurzó Gábor

született Rutterschmidt Károly
(1912. március 26. – 1979. február 7.)
háromszoros József Attila-díjas író,
kritikus, műfordító, forgatókönyvíró

Gyermekkorát Pesten töltötte. Gimnáziumi tanulmányait a budapesti piarista gimnáziumban végezte 1922 és 1931 között. Az érettségi után kezdte meg tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar–német szakán. 1931–1932 között a *Perspektíva* című folyóirat alapítója volt. Az egyetemet nem fejezte be, 1933-ban Németországba ment. Hazatérve 1935-től a *Vigília* folyóirat munkaközösségének tagja, 1945–1949 között szerkesztő-bizottsági tagja volt. 1938-tól az *Élet* című folyóirat irodalmi szerkesztőjeként dolgozott. 1939–1944 között a Sajtókamara újságírói szakosztályának tagja volt. 1942-ben Lovass Gyulával, Rónay Györggyel és Sótér Istvánnal együtt megal-

pította az *Ezüstkor* című folyóiratot. 1944-ben a Fővárosi Könyvkiadó Kft-t vezette. 1945–1949 között a Művész Színház, 1951-től a Hunnia Filmgyár, 1961-től a Magyar Televízió dramaturgja volt. 1962-ben egy svéd nőt vett feleségül, majd néhány évig Svédországban élt. Hazatérve, 1966-ban jelent meg egyik legfontosabb regénye: *A szent*, amely kritikus módon dolgozza föl Kaszap István kultuszát. 1976-ban rákos betegséget diagnosztizáltak rajta. Utolsó műveiben fiatalkori emlékeit (*Belváros és vidéke*, 1977) és a halálra készülő ember magárahagyatottságát írta meg.

„1954-ben megírta a *Rokonok* filmforgatókönyvét, mint színházi szakember kiválóan értett regények dramatizálásához. *Móricz Zsigmond* [...] regényének színpadi változata (amelyet Móricz Virág társaságában készített 1973-ban) ennek a műfajátalakításnak egyik legkitűnőbb remeke.”

Forrás: <http://mek.oszk.hu/01100/01149/html/thurzo.htm> (2019. 05. 26.)

Eiben István

(1902. december 21. – 1958. október 23.)

Kossuth-díjas operatőr

Tizennégy évesen (1916-ban) már a filmszakmában dolgozott, a Kinoriportnál volt laboráns. Bécsi József segédoperatőre volt, 1919-től pedig önálló filmoperatőr. Első önálló filmje *A lélekidomár* (1919) volt. 1929-től a Hunnia Filmgyár filmoperatőre, 1942-től pedig főoperatőre lett. 1952-től haláláig tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán.

Több mint 150 filmet fényképezett, ő volt az operatőre 1931-ben az első magyar hangosfilmnek, a *Kék bálványnak*, és a második világháború utáni első játékfilmnek, a *Tanítónő* címűnek is. Erőssége a műtermi beállítás, a fény- és árnyékhatások érzékletes kihasználása. Több német forgatócsoportban is dolgozott.

„A legtöbbet foglalkoztatott magyar operatőr volt, a műtermi bevilágítás kitűnő ismerője, aki mintegy 150 filmet fotografált. Néhány némafilm után ő fényképezte az első magyar hangosfilm, *A kék bálvány* felvételeit. Mint a Hunnia vezető operatőre, számtalan ott készült német filmben is dolgozott. Szintén az ő nevéhez fűződnek a II. világháború utáni első film, *A tanítónő* képei, majd még több sikeres filmet – pl. *Rokonok* (1954) – fotografált.”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/eiben-istvan> (2019. 05. 26.)

Ungváry László

(1911. december 8. – 1982. szeptember 21.)

Kossuth-díjas színművész

A Színművészeti Főiskolán végzett 1933-ban. A Nemzeti Színházhoz szerződött, amelynek haláláig tagja maradt. 1950 és 1960 között a Színház- és Filmművészeti Főiskolán színpadi mozgást tanított.

„Ötven év alatt több mint 140 szerepet alakított, volt hős, intrikus és jellemszínész, nem egyszer felejthetetlen humorral. Utóbbira példa *Lekenczey Muki* megformálása *Móricz Úri* murijában vagy a szintén *Móricz-darab* *Rokonok* filmváltozatában *Kopjáss István* szerepe. [...] *Filmes pályafutása* csaknem fél évszázados, 1935-ben láthatták elő-

szór a mozilátogatók. Emlékezetes alakításai között tartják számon – a már említett *Kopjáss István*on kívül – *Metternichet a Különös házasságban*, *A harag napja* megalkuvó tanárát, *a Csendes otthon humoros patikusát*, *A pénzcsináló arisztokratáját*."

Forrás: <https://fidelio.hu/szinhaz/ungvary-laszlo-szinesz-100-eve-szuletett-70867.html> (2019. 05. 26.)

Tolnay Klári

született Tolnay Rózsi

(1914. július 17. – 1998. október 27.)

kétszeres Kossuth-díjas színésznő, Érdemes és Kiváló Művész,
a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja

Első férje Ráthonyi Ákos rendező, második férje Darvas Iván Kossuth-díjas színművész volt. Elemi iskoláit a Nógrád megyei Mohora faluban végezte, majd Balassagyarmaton bejáró diák volt a polgári-ban. Két évet a nyíregyházi angolkisasszonyoknál tanult, majd Debrecenben érettségizett felsőkereskedelmi iskolában. A kezdeti kudarcok után Gaál Béla filmrendező karolta fel, és így filmszínészként indult karrierje a Hunnia Filmgyárban. Első nagyobb szerepét a sikeres *Me-seautóban* kapta, ezután vették át 1934-ben a Vígszínházba. Eleinte naiva szerepeket osztot-tak rá. Egészen 1946-ig a társulat tagja volt, ekkor két évet a Művész Színháznál töltött, majd 1948/1949-ben visszatért a Vígszínházba. 1950-től haláláig a Madách Színházban szerepelt, a kilencvenes években másodvirágzását élte karrierje. 1936-ban Ráthonyi Ákos rendezőhöz ment feleségül, lányuk, Zsuzsanna 1940-ben született. Második gyermekük fiú lett volna, de egy bombatámadás miatt idő előtt megindult a szülés, és a Mátrában a gyermeket nem lehetett megmenteni. A férje külföldre emigrált, lánya pedig 1956-ban követte. Tolnay a Művész Színházban ismerkedett meg Darvas Ivánnal, akivel össze is házasodott, de 1958-ban elváltak. Színpadi sikerei mellett számos filmben is szerepelt.

„*Rengeteg filmben szerepelt (1936-tól a férje – Ráthonyi Ákos – filmjeinek többségében is), színészi játéka egyszerű, vonzó és közvetlen. Nagy sikert ért el A kölcsönkért kastély, A hölgy egy kissé bogaras, Tóparti látomás, Gentryfészek és a Katyi főszerepében, ez utóbbiban alakja palócnótáival legendássá vált. 1945 után is megmaradt vezető színésznőnek, erről filmszerepei – Rokonok (1954) – Kopjáss István felesége, Lina – is tanúskodnak.*”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/tolnay-klari> (2019. 05. 26.)

Rajnai Gábor

született Joánovics Gábor

(1885. május 11. – 1961. július 10.)

színművész, Érdemes Művész

Pályája kezdetén rövid ideig Gombaszögi Frida férje volt. Aradon járt iskolába. A középiskolai tanulmányok befejezése után Budapestre ment a Színművészeti Akadémiára. 1906-ban végzett, Kolozsvárra szerződött Janovics Jenő társulatához. 1908 szeptemberében a Vígszínház tagja lett, de csak két hónapot volt a színháznál, Tóth Imre a Nemzeti Színházhoz hívta. Első sikerét 1912-ben aratta Knoblauch

Faun című darabjának címszerepében. 1918-ban fellépett a Fasor Kabarében. 1921–1922 között a Renaissance Színház színésze és rendezője volt, 1922-ben újra a Vígszínház tagja lett. 1935-ben a Nemzeti Színházhoz szerződött, amelynek haláláig tagja maradt.

Először a 1915-ben készült *Tiszti kardbojt* című némafilmben, utolsó filmszerepét az 1957-ben készült *Éjféltor* című filmben játszotta. Az 1945 előtti magyar filmgyártás egyik legtöbbet foglalkoztatott színésze volt. 1946-ban nyugdíjba vonult. 1947-ben Várkonyi Zoltán felkérésére eljátszotta Tarpataky báró szerepét Zerkovitz Béla *Csókos asszony* című operettjében. Utolsó színpadi szerepében Gárdonyi Géza *Ida regénye* című darabjában Ó Péter borkereskedő alakját formálta meg. Ezután végleg visszavonult a színpadtól, csupán filmszerepeket vállalt.

„Játszott már némafilmekben (Korda Sándor egyik kedvenc magyar színésze volt). [...] A II. világháború után is, 1957-es végleges visszavonulásáig sokat filmezett. Legemlékezetesebb szerepei a *Beszterce ostroma* ingyenélő Behenczy bárója, a *Rokonok* korrup, ravasz polgármestere, a *Budapesti tavasz* számító Turnovszkyja.”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/rajnay-gabor> (2019. 05. 26.)

Pécsi Sándor

született Péchy Sándor

(1922. március 18. – 1972. november 4.)

kétszeres Kossuth-díjas színész,

a 20. század magyar mozijának és színpadjának
kivételes tehetségű alakja

Sajószentpéteren született 1922. március 18-án. Apja Péchy Sándor, üvegyári vas- és fémesztergályos, anyja Szalay Margit üvegyári munkás. Szülei az impériumváltás után a Felvidékről menekült magyar nemesemberek leszármazottai voltak. A sajószentpéteri Református Nagytemplomban keresztelték meg. A településen nem sokáig éltek, mivel kisgyermekkorában szülei elköltöztek, és több kisebb-nagyobb borsodi faluban is megfordultak.

Diákként nyolc évig a Sárospataki Református Kollégiumban tanult, és nem sokon múltott, hogy nem lett református lelkész belőle. Helyette színésznak tanult. A Színművészeti Akadémiát 1944-ben végezte el, s a Miskolci Nemzeti Színház, 1946-ban Művész Színház, majd 1948-ban a Madách Színház tagja lett.

„Rádió-, televízió- és filmszínészként is népszerű volt. 1948-ban kezdett filmezni, a *Rokonok* (1954) című filmen kívül egyik legemlékezetesebb a *Dandin* György címszerepe (1955) és *Salgó figurája* a *Sellő a pecsétgyűrűn* c. tévéfilmben (1966). 1972-ben egyik utolsó szerepében (*Queeg*, Herman Wouk: *Zendülés a Caine hadihajón*) kiemelkedő alakítást nyújtott.”

Forrás: <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/p-77238/pecsi-sandor-773CD/> (2019. 05. 26.)

Gobbli Hilda

(1913. június 6. – 1988. július 13.)

Kossuth-díjas színművésznő, Érdemes és Kiváló Művész

A gimnázium után a putnoki Gazdasági Felső Leánynevelő Intézetbe járt, majd a Pázmány Péter Tudományegyetem Botanikus Kertjében gyakornokoskodott. 1932 és 1935 között a Színház- és Filmművészeti Főiskola ösztöndíjas növendéke volt. A diploma átvétele után a Nemzeti Színházhoz szerződött. 1960 és 1970 között a József Attila Színház, 1971-től 1982-ig újra a Nemzeti, majd 1982-től haláláig a Katona József Színház tagja volt.

1945 előtt részt vett a munkásszínjátszásban, szerepelt a Vasas Szakszervezet művésztársaságában, és szerepet vállalt az ellenállási mozgalomban is. A háború után tevékenyen közreműködött a Nemzeti Színház újjáépítésében. Elkötelezett baloldalként részt vett a közéletben is. Kezdeményezésére jött létre a Bajor Gizi Színészmúzeum, a színinövendékeknek a Horváth Árpád kollégium, az idős színészek számára pedig a Jászai Mari és az Ódry Árpád színészotthon. A Jászai Otthonból később – szintén az ő kezdeményezésére – a fiatal színészek otthona lett. A Színházművészeti Szövetségben, valamint a Színész Szakszervezetben sokat tett a rászoruló színésztársaiért.

Nókhöz fűződő vonzalmát nyíltan vállalta, hosszú éveken keresztül élt együtt Temessy Hédi színésznővel, majd Galgóczi Erzsébet írónővel. A Visegrád-Szentgyörgypusztán, a Kisoroszi-révnél lévő nyaralóját alkotóház céljára ajánlotta fel. Tiszteletére alapították meg a Gobbli Hilda-díjat a pályájuk delén túl lévő, korábban nem díjazott színészek számára.

„Első filmszerepe A kölcsönkért kastélyban volt 1937-ben. A következő évben pedig A hölgy kissé bogaras (1938) című filmben egy örült nőt játszott. [...] A háború előtt 15 filmben szerepelt: Péntek Rézi (1938), Áll a bál (1939), Lelki klinika (1942) stb. [...] Annak ellenére, hogy Gobbli Hilda a háború utáni színjátszás emblematikus alakja, főszerepet soha nem kapott. 74 film (Édes Anna, A mi kis családunk, Hattyúdal, Rokonok stb.) mellett több tucat tévéfilmben szerepelt: Bors (1968), Egy óra múlva itt vagyok (1971), Pillangó (1971) stb.”

Forrás: <https://mivanma.reblog.hu/gobbli-hilda> (2019. 05. 26.)

Gózon Gyula

(1885. április 19. – 1972. október 8.)

Kossuth-díjas színész, Érdemes és Kiváló Művész

Az Esztergomban felnövő Gyula fiatalon Rákosi Szidi magán-színiiskoláját végezte el. Pályáját ugyan Nagyváradon kezdte, ismertté viszont akkor vált, amikor Nagy Endre szerződtette kabaréjához Budapestre. Egy évad után jött a Népopera, aztán megint a kabaré, majd 1919-ben a Király Színház tagja lett. 1917-ben vette feleségül Berky Lilit, aki a saját vállalkozásukban megindított Muskátlí Kabaré primadonnája volt. A házaspár gyakran lépett fel együtt. 1927-től a Belvárosi Színház, 1929-től az Új Színház tagja lett.

A Nemzeti Színház először 1935-ben szerződtette. A zsidótörvények őt is leparancsolták a színpadról, majd 1945-ben visszatért a Nemzeti Színházhoz, amelynek élete végéig tagja maradt. Összesen 90 filmben játszott főszerepet (már a némafilm korában megjelent a vásznon).

Hattýdala az *Egy öreg színész emlékei* című írása volt, amely halála előtt nem sokkal, 1972. február-márciusban jelent meg a Nők Lapjában.

„Szerepelt már némafilmen is (A becsapott újságíró, Böském), egy hangosfilm-kezdeménnyben (A szép Pongráczné krinolinja), majd a hangosfilmek állandó vígjátéki alakja. A Hyppolit, a lakájban még buffóként van jelen, de ezután már, koravén alkata miatt inkább apaszerepekben, vagy idősebb emberként láthatta a közönség. Hitelesen ábrázolt egyszerű embereket, népi figurákat. Az 1945-ben készült három produkció (A tanítónő, Aranyóra, Hazugság nélkül) mindegyikében játszott, különösen kitűnő alakítása az Aranyóra megtört, egyetlen értéktárgyától is meglopott Bogdán bácsija. Emlékezetes szerepe még az 1954-es Rokonok mellett az Én és a nagyapám részeges öregapja.”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/gozon-gyula> (2019. 05. 26.)

Tímár József

született Gerstner József

(1902. március 7. – 1960. október 3.)

Kossuth-díjas színész, Érdemes és Kiváló Művész

Két évet járt a Színművészeti Akadémiára 1923 és 1925 között. 1924-ben már fellépett a Nemzeti Színházban. Csathó Kálmán és Hevesi Sándor fedezte fel tehetségét, s 1925-ben szerződött is a Nemzeti Színházhoz, amelynek 1950-ig volt tagja. Színészi diplomát nem szerzett. 1941. december 31-étől 1943. április 28-áig nem játszhatott színpadon. 1942-ben bevonult katonának, 1944 őszén letartóztatták, december 16-án szabadult. 1945-ben és 1946-ban játszott a Népvarietében, a Művész Színházban, a Magyar Színházban, a Pódium Kabarében, a Vígszínházban, a Fővárosi Operettszínházban és az Ifjúsági Színházban. 1949. december 31-én a Magyar Színházban szavazta el a *Szózatot*, emiatt 1950. január 31-én felfüggesztették állásából, s eltiltották a színpadi szerepléstől. 1951-ben a miskolci Nemzeti Színházhoz szerződött, 1951 őszétől 1952-ig az Ifjúsági Színház tagja volt. 1953 és 1958 között a Madách Színház, 1959-től haláláig, 1960-ig ismét a Nemzeti Színház tagja volt.

„Tímár József kiemelkedő jellemszínész volt, harmincöt éves pályafutása alatt kétszázötven színpadi alakot formált meg, több filmben szerepelt (*Semmelweis, A harag napja, Rokonok, Gázolás, Két vallomás, Vörös tinta*), művészetének emlékéért verses hangfelvételek is őrzik.”

Forrás: https://mult-kor.hu/20100901_timar_jozsef (2019. 05. 26.)

Komlós Juci

(1919. február 10. – 2011. április 5.)

A Nemzet Színésze címmel kitüntetett

Jászai Mari-díjas színművésznő, Érdemes Művész,
a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja

Rózsahegy Kálmán színművészeti iskolájában végzett 1935-ben. Először a Király Színházhoz szerződött, majd Szegeden, Miskolcon, a Szabad Színházban és a Fővárosi Operettszínházban is játszott. 1947 után a Művész Színház, a Magyar Színház és a Vidám Színpad művésze lett. 1952-ben a Magyar Néphadsereg Színházában, 1957-től a József Attila, 1965-től kezdve pedig a Thália Színházban lépett fel. 1977-től a Nemzeti Színház tagja volt. Eleinte naiva és szubrett szerepeket játszott, ké-

sőbb jelentős karakterszínésznővé vált. A színház mellett számos jelentős filmben szerepelt, így például az *Aranyemberben* is. A közönség jól ismerhette a *Szomszédok* című teleregény Lenke nénijeként. A Színház- és Filmművészeti Egyetem 2005-ben – munkássága elismeréseként – felmentette az órák látogatásának kötelezettsége alól, és kiállította neki a színész-diplomát.

„A harmincas-negyvenes években vidéki színész nő volt, még nem filmezett. Az ötvenes években készült rettenetesen naiv, gyárakban vagy téveszekben játszódó filmekben láthatjuk. [...] De Komlós Juci azért erős történetű filmekben is játszott: Semmelweis, Rokonok. [...] A hatvanas évek már az anyaszerepeket hozták meg: Az aranyember, Esős vasárnap, Öt férfi komoly szándékkal. Ezt követően a magyar filmgyártás elfeledkezett Komlós Juciról, viszont a hetvenes-nyolcvanas években valóban a magyar televíziózás univerzális nagymamája (legalábbis nagymama korú nénije – Lenke néni) lett.”

Forrás: <https://www.origo.hu/kultura/20190210-100-eve-szuletett-komlos-juci-a-szomszedok-nepszeru-lenke-nenije.html> (2019. 05. 26.)

Dózsa István

(1895. június 22. – ?)

színész

1915-ben végezte el az Országos Színészegyesület iskoláját. 1915–1919 között Nagyváradon, 1920–1922 között Miskolcon, 1922–26-ig a Víg-színházban, 1927-ben az Andrássy úti Színházban játszott. Azután csak alkalmanként lépett fel, pl. 1932-ben Békeffi László kabarétársulatában. A Víg-színházból érkezett az OMIKE Művészek Művészeti Színpadára, ahol 1940–1944 között rendszeresen fellépett, mivel másutt a zsidótörvények miatt nem szerepelhetett. 1955-ben a Madách Színház tagja volt.

„A magyar filmek kedvelt epizodistája volt [Rokonok (1954)], gyakran alakított pincéereket vagy paraszti karaktereket.”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/dozsa-istvan> (2019. 05. 26.)

Darvas Iván

született Darvas Szilárd

(1925. június 14. – 2007. június 3.)

A Nemzet Színésze címmel kitüntetett, kétszeres Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, Erdemes és Kiváló Művész

Első felesége Tolnay Klári Kossuth-díjas színművésznő, második felesége Házy Erzsébet Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas szoprán operaénekes, színésznő volt. Gyerekkorát Prágában töltötte (1926–1939), ahol apja újságíróként dolgozott. Anyja orosz származása révén oroszul, és mivel német iskolába járt, németül is megtanult. 1939-ben költözött Magyarországra. 1943-ban érettségizett. 1945-ben egy szovjet katonai alakulat tolmácsa volt. A Színiakadémiát nem fejezte be. 1949–1956 között a Madách Színházban is játszott. Az 1956-os forradalom idején forradalmi bizottságot szervezett, 22 hónap börtönre ítélték a forradalom leverése után (1957–1959). Évekig nem játszhatott, segédmunkásként, egy műanyagfröccsöntő-üzemben dolgozott 1959–1963 között. 1963-ban kerülhetett újra színpadra. 1963–64-ben a Miskolci Nemzeti Színházba, majd 1964–65-ben a József

Attila Színházba szerződhetett. 1965–1989 között a Vígszínházba szerződött Várkonyi Zoltánhoz. 1990-től szabadfoglalkozású színész volt. 1990–94 között a Szabad Demokraták Szövetsége színeiben országgyűlési képviselő lett. 1993–95 között ismét a Művész Színházban játszott. 1995-től a szolnoki Szigligeti Színházban lépett fel. 12 nappal 82. születésnapja előtt Budapesten halt meg.

„Játszott egyebek mellett Csehov Három nővérében és a Cseresznyeskertben, Gorkij Éjjeli menedékének, Brecht Koldusoperájának színpadi adaptációjában. Filmjei közül kiemelkedik a Liliomfi, a Szerelem, a Rokonok, az Egy magyar nábob, az Új Gilgames és a Pacsirta. Rendezőként nevéhez fűződik Csehov három komédiájának színpadra állítása.”

Forrás: <https://www.origo.hu/filmklub/20070603elhuny.html> (2019. 05. 26.)

Kibédi Ervin

született Kirschner Ervin
(1924. december 14. – 1997. május 5.)

Jászai Mari-díjas színművész,
komikus, Erdemes Művész

Óbudai sváb családból származott. A budapesti Baross utca 62. szám alatti, a pannonhalmi bencések által vezetett humán tagozatos gimnáziumban érettségizett 1943-ban.

A Zeneakadémián szerzett magánénekesi diplomát 1949-ben, de operaénekesként sohasem működött. 1950/51-ben a Magyar Rádiónál dolgozott. 1951-ben a Magyar Néphadsereg Színházához került, majd 1957-től a Vidám Színpad művésze volt.

Elsősorban komikus szerepekben volt népszerű, amihez lomha mozgása és sajátos szem- és arcjátéka is hozzájárult. Szemhéja mindig félig csukva volt, s ez adott neki valamilyen örökös szkeptikus karaktert. Slágerének refrénje szállóigeként: „Én nem hiszem, hogy normális vagyok”.

Népszerű volt a *Hacsek és Sajó* Hacsek szerepében. Partnerre éveken át Hlatky László volt. 1985. december 27-én a schwechati terrortámadásban megsebesült.

„Végtelen számú jelenetben reflektált rezignált Hacseként a témákra, amelyeket az okoskodó Sajója dobott fel kávéházi asztaluk mellett. [...] Rendszeres szereplője volt a Magyar Televízió szilveszteri műsorainak. Filmek is őrzik alakításait, például a Rokonok, a Dollárpapa, a Meztelen diplomata, az Egy magyar nábob, a Ripacsok vagy a Retúr.”

Forrás: <https://www.origo.hu/kultura/20170325-kibedi-ervin-a-non-stop-szinesz.html> (2019. 05. 26.)

Fónay Márta

(1914. szeptember 24. – 1994. november 22.)

Jászai Mari-díjas színésznő, Erdemes Művész

Vácott nevelkedett, két lány és egy fiú testvérével együtt. Kereskedelmi iskolában tanult, majd tizenöt évesen egy apróhirdetésre jelentkezett és felvételt nyert a *Rádióélet* című újság szerkesztőségébe, a fővárosba. Színésztagozaton szerzett diplomát 1935-ben. A Magyar Színházhoz szerződött, majd játszott Nagyváradon, Pécsen, Debrecenben, Kassán és Szegeden. 1945-től a Művész Színház, 1948-tól az Ifjúsági Színház tagja volt. 1950-től a Nemzeti Színházban játszott,

1964–1975 között pedig a Fővárosi Operettszínház művésznője. A hetvenes évektől főleg a Filmgyár és a Magyar Televízió foglalkoztatta. Szerepeinek, megbízásainak száma egyre csökkent. 1975-ben nyugdíjba vonult és teljesen visszavonult a rivaldafényből, családja körében élt. Nyolcvanadik születésnapja után két hónappal hunyt el.

„1945 előtt csak apróbb szerepeket játszott, később vált a magyar filmek népszerű gömbölyded, temperamentumos komikájává, pl. a *Rokonokban* (1954) egy zsarátnoki hölgy. Emlékezetes alakításai a *Hintónjáró szerelem* Peczőlinéja, „a hintó szerelmese” vagy *A Noszty fiú esete Tóth Marival Tóthnéja*.”

Forrás: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/fofay-marta> (2019. 05. 26.)

Temessy Hédi

született Temesi Hedvig
(1925. május 6. – 2001. május 29.)
színésznő, Erdemes Művész

1948-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, a Művész Színházhoz szerződött. 1949-től 1950-ig a Belvárosi Színház tagja volt. 1950-ben az Ifjúsági Színház tagja lett, majd játszott a Petőfi Színházban. 1950 és 1956 között a József Attila Színházban és a Nemzeti Színházban, 1958 és 1977 között pedig a Jókai Színházban és a Nemzeti Színházban játszott. 1977-ben lett a Magyar Filmgyártó Vállalat Társulatának tagja. Hosszú éveken keresztül élt együtt szerelmi kapcsolatban Gobbi Hilda színésznővel. 1985-től haláláig visszavonultan élt. Az 1951-ben Keleti Márton rendezésében készült *Különös házasság* című filmben volt első filmszerepe, Dőry báró lányát, Máriát alakította. Utolsó filmjében, a 2001-ben készült *Hamvadó cigarettavég* című filmben a főhercegasszonyt játszotta.

Az 1954-es *Rokonok* című filmben a fiatal Temessy Hédi még csak epizódszerepet kapott.

Forrás: <https://port.hu/adatlap/szemely/temessy-hedi/person-6615> (2019. 05. 26.)

ÖTLETEK A FILM ÉRTELMEZÉSÉHEZ

Beszélgetést segítő, vitaindító témák

1. **Javaslatok a Rokonok című film elemzéséhez**

A Rokonokat elővehetjük irodalomórán Móricz Zsigmond regényének adaptációjaként, mint a magyar irodalomtörténet egy jelentős alkotását. Gondolhatunk a Rokonokra, mint a magyar irodalom érettségi egyik szóbeli tételére. De nemcsak magyar-, hanem más órákon is lehet tananyag a Rokonok, többek között a mozgókép és médiaismeret tantárgyban. Érdemes a filmet történelemórán is megnézni. A dzsentri-lét a magyar társadalom történetének olyan fontos problémája, aminek a megértése nélkül nehezen tekinthető át a 19-20. századi magyar történelem. Azért pedig különösen érdemes beszélni róla, mert a magyar politikai kultúráról, a dzsentri-mentalitásról nagyon sokat elárul. Milyen volt a vidéki magyar nagyváros, milyen volt a megyegyűlés, a főügyészválasztás, hogyan fonódott össze politikai és gazdasági hatalom, mit jelentett a kiskirályok világa, hogyan szórakozott, mulatott és politizált a dzsentri, mit jelentett a korrupció, mindezekről részletesen és érzékletesen beszél ez a film. Nem elsősorban a politikatörténethez, hanem a magyar életmód- és mentalitástörténethez ad hozzá nagyon sokat a könyv és a film. Valószínűleg nehéz is elképzelni a húszas-harmincas évek világát egy mai tizenévesnek, ez a film azonban tárgyaiban, helyszíneiben, épületeiben és külsőségeiben is nagyon pontos képet ad erről a világról.

Forrás: www.intercom.hu/honlapok/rokonok/docs/RokonokMunkafuzet.doc
(2019.05.26.)

2. **A dzsentriről**

Móricz Rokonok című regényét hagyományosan társadalomkritikai regényként, elsősorban pedig dzsentriregényként tárgyalja az irodalomtörténet. A dzsentri szónak két jelentése van: egy társadalmi réteg, továbbá egy életforma és mentalitás neve egyszerre. A köznyelvben a dzsentri a „hanyatló, elszegényedő, birtokát veszített nemesség”, amely azonban ragaszkodik korábbi életmódjához, és azt – anyagi ellehetetlenülése ellenére – továbbra is fenntartani igyekszik. Úgy szokás elképzelni a dzsentrit, mint egy úri, kártyázó, vadászgató, mulatozó, később egzisztenciája érdekében gátlások nélkül panamázó, hivatali lehetőségeivel visszaélő társadalmi csoportot. Ezt a képet erősíti, sőt alapozza meg a szépirodalom a dzsentriregényekben, amelyekről azonban a kortársak többsége még nem csupán kritikai vonásaikat tartotta fontosnak kiemelni, és az értelmezés kulcsává tenni.

Forrás: www.intercom.hu/honlapok/rokonok/docs/RokonokMunkafuzet.doc
(2019. 05. 26.)

3. **A magyar társadalom az 1930-as években**

Hatalmas tömeget képviselt az agrárproletariátus, megerősödött a módosabb parasztság. Az alacsonyabb bérezésűek arányának emelkedése miatt átlagosan romlottak a munkások életkörülményei. Az erősödő középréteg volt az „úri középosztály”, ami követni szerette volna a dzsentri életeszményt. A nagybirtokosok voltak a legkevesebben, de nekik volt a legtöbb földjük.

Kiterjesztették a nőkre is a választójogot. A női munkaerő az adminisztrációs munkakörökben és a könnyűiparban vált tömegessé, de jelentős szerepet töltött be az oktatás-

ban és az értelmiségi pályán is. Megjelent az autó, rádió, mozi, angolvécé. Divattá vált a nyaralás, a sport.

Az agrárvilágot kevésbé érintették a változások. A falu és a város között a távolság alig csökkent, sőt egyes térségek lemaradása növekedett.

A társadalmi felemelkedést az oktatás biztosította, ezért mind az értelmiségi, mind a felemelkedni vágyó kispolgári és paraszti családok mindent megtekettek annak érdekében, hogy gyermekeiket taníttassák. Az érettségi megszerzése az alkalmazotti állás betöltését, a diploma már a középrétegekhez tartozást biztosította, származástól függetlenül. Az iskola-rendszer ösztöndíj-rendszerrel biztosította a továbbtanulás lehetőségét. Sokan kerültek a világ műszaki és tudományos életének élvonalába, és később többen részesültek Nobel-díjban. Emigrációval, külföldi tanulással sokan szereztek hírnevet: Polányi Károly, Lukács György, Teller Ede, Moholy-Nagy László, Molnár Ferenc.

Forrás: <http://tetelek.dandre.hu/tetelek/tortenelem/18-tetel-a-magyar-tarsadalom-az-1930-as-ekben/> (2019. 05. 26.)

4. Elemzések, értelmezések, emlékezések a regényről

- a. Móricz Zsigmond önértelmezése azt a véleményt támasztja alá, hogy a könyv elsősorban a családi kapcsolatok, rokonságok, családi összefonódások lehúzó hálóját mutatja be: „Rokonok című regényemben felállítottam azt a tételt, hogy minden családban van egy ember, a többi rokon. Ez azt jelenti, hogy van egy tehetséges, erős egyéniség, akire a sok tehetetlen rátámaszkodik. S azt is, hogy az erős semmit sem produkálhat, mert a hínár körülveszi, s lehúzza a mélybe.” (1933)
- b. Gyergyai Albert a *Nyugatban* úgy beszél a regényről, hogy a rokonságot szimbolikusnak tartja, és azt hangsúlyozza, hogy a rokon mivolt azt jelenti a műben, hogy az egész dzsentri társadalmat a vérségi rokonságok mellett az érdekek, a panamák, a „kéz kezét mos” típusú kapcsolatok, a gazdasági, pénzügyi és politikai érdekek egész szövevénye fonja össze: „A rokonság problémáját, amely Móricz új regényének címet, léggöröt, anyagot, vonzerőt és létjogot ad, nem egy nagy regényíró vonta már be a maga külön világába, s a Balzac *Szegény rokonainak* romantikus drámájától a mi *Kedves atyafiaiainknak* jókais bukolikájáig minden elgondolás megfér ebben a bibliai témakörben. Csakhogy a legtöbb idevágó regény, a Balzacé is, a közvetlen vérrokonságra, vagyis a családra szorítkozik... Móricz a magyar regényírók, az Eötvösök és Jókaiak folytatója, ezt a részben lélektani, részben biológiai problémát magyarrá és politikaiá hangolja át – s ebben van a regénynek legfényesebb és legvakmerőbb újdonsága.” (*Nyugat*, 1933)
- c. Móricz Virág édesapja regényéről szólva azt hangsúlyozza, hogy egyrészt milyen mélyen Móricz saját tapasztalataiban, élményeiben, élethelyzetében gyökerezik a könyv, másrészt hogyan emelkedik tovább, és válik általánosabb jelentésűvé: „A Rokonokat azért is írnia kellett, mert *Az Est*-lapokkal olyan megállapodása volt, hogy minden évben ad egy regényt, s azalatt nem kell cikkeket írnia. Nagyon megiszonyodott az elmúlt években a töménytelen cikkírástól – most a regényhez menekült vissza, ezt szerette, ezt még holtfáradtan is kéjjel és élvezettel és teljes erővel tudta. [...] 1930 nyarán folyt a regény első vázlata a *Pesti Naplóban*, negyvenöt folytatásban. Ebben az időben voltak legjobban terhére a rokonai. Segített rajtuk, de megírta őket. Mint mindig, most is életkörülményei adták regénye ötletét.” (1953)

- d. Hevesi András *Nyugat*-beli kritikája azt hangsúlyozza, hogy a regény a korrupció és a panamák világáról szól, és aki járatlan ebben a világban, az óhatatlanul elpusztul. Felfogása szerint Kopjáss István nem jobb, mint a város öreg panamistái, nem morálisabb ember, hanem csak járatlan. (*Nyugat*, 1933)

Forrás: www.intercom.hu/honlapok/rokonok/docs/RokonokMunkafuzet.doc
(2019. 05. 26.)

Móricz Zsigmond munkássága

1879. július 2-án született Szatmár megyében, Tiszacsécsén, református családban. Móricz hatéves volt, amikor apja vállalkozása csődbe ment. A család átköltözött Prügyre, ahol nagy szegénységben éltek. Ennek ellenére 1890-től Móricz a Debreceni Református Kollégiumban tanult három évig. Később a sárospataki kollégium tanulója lett. Itt az első félév végén három tárgyból megbukott, ezért anyai nagybátyja felügyelete alá került a kisújszállási gimnáziumba, és ott is érettségizett 1899-ben jeles eredménnyel.

Gyermekkora élményeit több művében megörökítette: *Judith és Eszter* című novellája a prügyi évek hangulatát idézi fel, kollégiumi diákéveiről a *Légy jó mindhalálig* című regényében emlékezik meg, a kisújszállási évek a *Forr a bor* című regényben elevenednek meg; az *Életem regénye* című önéletrésében is vall ezekről az évekről.

1903-ban az akkor induló *Az Újság* gyermekrovatához került, itt jelentek meg első meséi, gyermekversei; verses állatmeséit *Boldog világ* címen gyűjtötte össze és adta ki 1912-ben.

Bekapcsolódott a Kisfaludy Társaság népdal- és népmesegyűjtő munkájába. Szülőföldje, Szatmár megye falvait járta négy nyáron át – ekkor tudatosultak gyermekkori emlékei, ekkor találkozott felnőtt fejjel újra a magyar falu kultúrájával, gondolkodás- és beszédmódjával, moráljával.

Műveinek visszatérő motívuma a férfi és nő házasságbeli kapcsolatának bemutatása – *Sárary*, *Az Isten háta mögött*, *Nem élhetek muzsikaszó nélkül*, *Úri muri*, *Rokonok*.

Első felesége, Janka az ihletője Móricz puritán, áldozatkész, ugyanakkor szenvedélyesen gyötrődő és követelőző, a férjüket a meg gondolatlanságotól és a nagy tervektől egyaránt távoltartó nőalakjainak (Károlyi Zsuzsanna – *Tündérbert*, Eszter – *Úri muri*, Szentkálnay Lina – *Rokonok*).

Forrás: <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osz-taly/moricz-zsigmond/moricz-elete-es-iroi-palyaja> (2019. 05. 26.)

FELADATSOR

1. Mikor játszódik a film?

.....
.....

2. Miért választották meg főügyésznek Kopjáss Istvánt?

.....
.....

3. Milyen rokonok jelennek meg a történetben?

.....
.....

4. Mit jelent a panama szó? Honnan származik?

.....
.....

5. A hatalomban állók hogyan viselkednek az új főügyéssel?

.....
.....

6. Hogyan lepleződnek le a városi panamák Kopjáss István előtt?

.....
.....

7. Mi a budapesti út oka?

.....
.....

8. Mennyiben tűnt mainak a történet?

.....
.....

9. Indokolt volt-e Kopjáss öngyilkossága?

.....
.....

10. Hogyan alkalmazhatók a történetre az alábbi magyar közmondások?

Egy fecske nem csinál nyarat.

.....

A kecske is jóllakjon, a káposzta is megmaradjon.

.....

Aki korpa közé keveredik, megeszik a disznók.

.....

A FilmPakban található, a KönyvtárMozi foglalkozásra való felkészülést segítő, valamint a film témájában megjelent kölcsönözhető dokumentumok listája.

Rokonok (2006) – DVD (Intercom)

Kopjáss Istvánból Zsarátnok főügyésze lesz a korrupt Makróczy ellenében. Kopjáss tiszta ember. A zsebe üres, de a feje tele van szép, világmegváltó álmokkal. A főügyészi pozícióval azonban nemcsak jóra fordítható hatalom jár, hanem egy jó nagy disznóság, a Sertésstenyésztő és sok-sok rokon. A rokonok egy része nyakig benne van a Sertésstenyésztő panamában, a másik része meg nagyon szeretne bekerülni valami jó zsíros panamába. Kopjáss kicsit beleszeret a hatalomba és nagyon beleszeret egy rokonába. S végül elbukik, mert nem lehet valaki rokon és nem rokon egyszerre. De ő legalább levonja a konzekvenciát. A Sertésstenyésztő viszont ránk marad göndör mosolygással. Móricz Zsigmond – úgy tűnik – örökérvényű művéből ezúttal az Oscar-díjas Szabó István készítette a legnépszerűbb színészek briliáns közreműködésével nagyszerű, a mozikban óriási sikert aratott filmadaptációt. (port.hu)

Úri muri – Rokonok (Kötelezők röviden 1.) (CD-ROM – Europa Records)

A Kötelezők röviden című sorozat célja a kedvcsinálás, az ismeretek gyors felfrissítése és a klasszikus irodalom bemutatása. A hangoskönyveken keresztül megelevenednek a novellák, színpadi művek és kisregények, a XIX-XX. századi irodalom nagy klasszikusai.

A sorozat első darabjában Móríc Zsigmond két legendás művét ajánlják figyelmünkbe: a nagy háború előtti magyar vidéket ábrázoló *Úri muri*, illetve a válságos 30-as években játszódó *Rokonokat*.

A kiadvány semmiféleképp nem helyettesíti a teljes művek ismeretét, mi több, az olvasását! (book.hu)

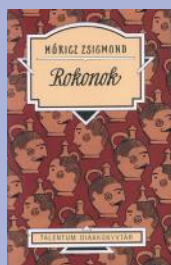
303 magyar film, amit látnod kell, mielőtt meghalsz – szerk.: Bori Erzsébet, Turcsányi Sándor (Gabo Kiadó)

A kötet időrendben sorolja fel a legfontosabb magyar filmeket, az 1916-os *Az obsztostól* a 2005-ös *Herminamezős - Szellemjárásig*. Szinte minden filmhez színes fotóillusztráció tartozik. Ha úgy tetszik, a posztmodern eklektika jegyében került itt egymás mellé művészfilm és tévéséria, veretes remekmű és könnyű darab, a történelmi és nemzeti önismeretet emelő dokumentumfilm és szerencsésen letűnt korokat fenyező zenés-táncos agitka. Gyerekkori kedvencek, fiatalságunk meghatározó mozgóképei, tisztelgés nagy alkotók előtt s az ifjú titánok munkái, akik már javában dolgoznak a magyar film fényes jövőjén. Akár kedvenc magyar filmjeiről szeretne többet megtudni, akár azt szeretné eldönteni, mit nézzen meg este, ez a kötet nélkülözhetetlen olvasmányoknak fog bizonyulni. Bármely oldalon is üti fel a könyvet, talál néhány olyan részletet, amelyek egész biztosan meg fogják lepni. A könyvben filmelemzést lehet olvasni a *Rokonok* című filmalkotásról is. (www.libri.hu)

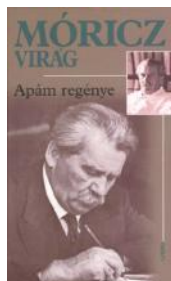
Móricz Zsigmond: **Életem regénye** (Gabo Kiadó)

A kötet valójában nem Móricz Zsigmond autobiográfiája, hanem „csak” gyerekkorának története. Tíz esztendőé. A szerző szerint ez bőven elegendő. Ekként zárja gyönyörű könyvét: „Tíz éves koromig több történet velem, mint azóta ötven év alatt. Írhatnám még a világ végéig, az életem végéig. Minek? Ennél többet nem mondhatok magamról.” Jelzi, hogy bizonyos vallomások megfogalmazása még várható tőle, színpadi mű formájában. Ha amazokkal elkészül, már csak heverni szeretne az őszi verőfényen. „Akkor rávéshetem a márványnévjegyre: Életem.” (bookline.hu)

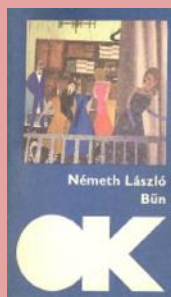
Móricz Zsigmond: **Rokonok** (Talentum Kiadó)

Móricz Zsigmond regénye a húszas-harmincas évek magyar valóságát ábrázolja, amikor a szegények nyomora és a gazdagok mindenre elszánt harácsolása sosem látott méreteket öltött. Móricz e művében leleplezi a korabeli visszaéléseket: a korrupciót, a személyi-családi összefonódásokat, a „törvényes” keretekkel leplezett csalásokat. Tragikomikus főhőse a későn érkezett tolvaj telhetetlenségével – de az igazság bajnokaként – próbálja lekörözni a nála „dörzsöltebbeket”, ami az adott erőviszonyok közepette bukásával jár. Móricz Zsigmond e regényében leszámolt a dzsentriréteg egyes tagjai iránt táplált korábbi rokonszenvével. (bookline.hu)

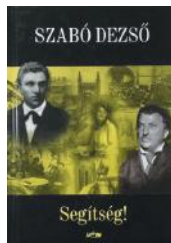
Móricz Virág: **Apám regénye** (Gabo Kiadó)

Móricz Virág édesapja korábban kiadatlan naplójának, jegyzeteinek, levelezésének és egyéb dokumentumainak felhasználásával „a mindennapok láncán” haladva írta meg a 20. század egyik legnagyobb magyar regényírójának az életregényét. Olyan „családi tükör” ez a könyv, amely az életút mellett az életműre is fényt vet, s mindmáig a legteljesebb Móricz-monográfiának tekinthető. A kötet az Osiris klaszszikusok sorozathoz szorosan kötődő Osiris monográfiák sorozat első darabja. (www.libri.hu)

Németh László: **Bűn** (Szépirodalmi Könyvkiadó)

A regénynek középpontjában egyetlen hős sorsának alakulása áll: Kovács Lajos fiatal parasztleány, aki a falusi életet megunva a fővárosba indul szerencsét próbálni. Vágyai szerények, az ígéret földjétől csak munkalehetőséget és egy kicsit érdekesebb életet vár. A harmincas évek Budapestjére érkezik, tolvajjá lett állástalan diplomások, fillérékért dolgozó, becsapott munkások közé. A 20. század mesebeli parasztleánye vakon botorkál a számára teljesen érthetetlen világban. Kudarcot vallott próbálkozások, csavargás és éhezés után bejut ugyan egy budai villa építkezésére, de tudja, ha elkészül a ház, hányattatásai újra kezdődnek. Otthon, emberi közelség után vágyódó kitiszítottágában cselédlány hűgának életformája, a „fix hely” jelenti számára az irigyelt megoldást, az urak világa azt a magasabbrendű életet, amelyre csak a legnagyobb tisztelettel mer felnézni. A villatulajdonosnő mellé szegődik, vállalja a munkások megvetését, hogy a háznál maradhasson... (moly.hu)

Szabó Dezső: Segítség! (Lazi Kiadó)

A *Segítség!*, noha a magyar irodalom legjelentősebb regényeinek egyike, soha nem volt tananyag és nem lett kötelező olvasmány. A vele szemben folytatott ellenpropaganda megelőzte a megjelenését, és máig tart. Talán mert radikális társadalmi analízis, mélymerülés a magyar sors- és fajproblémák ijesztő és sötét óceánjába, panorámáját adva a két háború közötti magyar társadalom szellemi, emberi, morális és politikai milyenségének, tiltakozás a magyar értékek, tehetségek, a magyar sorsok megállíthatatlan pusztulása ellen. Az író a regényben három távrolról induló, később összeszövődő életpályában látatja a magyar géniusz sorsszerű pusztulását. Az egyik főszereplő Boór Bálint, a sümegi származású nemes, a zseniális szobrász és kiváló politikus, a magyar szellemi értékek megtettesítője; a másik az Erdélyből Pestre került fiatal költőzseni, Baczó Mózes, a nemzeti irodalom nagy ígérete. Már a könyv első megjelenésekor nyilvánvaló volt, s maga az író sem igen tagadta, hogy mindkét figurában önmagát mintázta meg: Boór Bálint a meglelt korú, Baczó Mózes a fiatal Szabó Dezső. Mindkettejük életének fontos szereplője a fiatal tanárnő, Katica, aki előbb Baczó menyasszonya, utóbb Boór Bálint szerelmese. A további alakokat tekintve a mű kulcsregénynek tekinthető: a két háború között mindenki tudta, hogy melyik szereplőnek ki felel meg a közéletben.

Mint minden műve, a *Segítség!* is tükrözi az író sajátos, barokkosan gazdag expresszionizmusát, sodró nyelvi lendületét, epikai áradását. Figurái életteliak, eredetiek, s a pamflet jellegű, fel-feltörő humor szinte kompenzáló feltétele a regény folyamatos befogadásának. A könyv a magyar megmaradás fontos dokumentuma lehetne, ha elhaverné végre megérdemelt helyét a közgondolkodásban. Tucatszám idézhetőek belőle döbbenetes erejű mondatok, ám álljon itt csak egy, képet adva arról, hogy milyen is volt az a bizonyos folyamatosan félremagyarázott Szabó Dezső-i fajvédelem:

„Nem azt kívánom, hogy a magyar tűzhelynél hátrány legyen az, hogy valaki más vérű. Azt kérem: ne legyen előny az, hogy valaki nem magyar.” (www.lazikiado.hu)

Veress József: A magyar film története (Anno Kiadó)

A magyar film története 1896-ban veszi kezdetét. A Lumière testvérek filmjeit 1896. május 10-én vetítették a Royal Szálló kávéházában. Sziklai Arnold és Zsigmond 1896 júniusában az Andrássy út 41. szám alatt megnyitották az első magyar filmszínházat, az Okonográfot, ahol francia gépeken Lumière-filmeket vetítették a közönségnek. Az elegáns környék lakói azonban lenézték az új szórakoztatási médiát, ezért a vállalkozás érdeklődés hiányában bezárt. A filmvetítések azonban elterjedtek a kávéházakban, és 1911-ben már 100 filmszínház működött Budapesten. (konyvudvar.net)

Közreműködők, szereplők:

Ábel Péter: Új Filmlexikon, 1. kötet. – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1971.

Archív Magyar Film == <http://archiv.magyar.film.hu/hmdb/> (2019. 05. 26.)

Bárány Lászlóné (főszerk.): Általános kislexikon I. (A–K). – Budapest : Magyar Nagylexikon, 2005.

Bóta Gábor – Gedeon András – Vadas Zsuzsa – Váczy András: Komlós Juci. – Budapest : Budapest Print, 2004.

Czine Mihály: Móricz Zsigmond. – Debrecen : Csokónai Kiadóvállalat, 1992.

Cserje Zsuzsa: Pécsi Sándor. – Budapest : Múzsák Közművelődési Kiadó, 1985.

Csillag Ilona: A százéves színésziskola. – Budapest : Magvető Kiadó, 1964.

Filmtett == Erdélyi Filmes Portál – <http://www.filmtett.ro/> (2019. 05. 26.)

Dr. Góg Laura: Tolnay 100. – Budapest : Helikon Kiadó KFT, 2014.

Dr. Góg Laura: Tolnay Klári szerepei színpadon és filmen. – Budapest : Raszter K., 2012.

Gábor Pál: Máriássy Félix (Filmvilág, 1975. 4. sz.)

Gobbi Hilda emlékdala == <http://gobbi.oszk.hu/> (2019. 05. 26.)

Hamar Péter: Móricz Zsigmond utolsó szerelme. – Budapest : Kairosz Kiadó, 2007.

Hegedűs Zoltán: Máriássy Félix. Egy félbeszakadt művészi pálya (Filmkultúra, 1975. 4. sz.)

Hermann Péter: Ki kicsoda – CD-ROM. – Budapest : Biográf Kiadó, 2002.

Kenyeres Ágnes (főszerk.): Magyar életrajzi lexikon IV:1978–1991 (A–Z). – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1994.

Kóháti Zsolt: Tolnay Klári. – Budapest : Múzsák K., 1985.

Lázár István: Ha akkor M... (Filmvilág, 1975. 4. sz.)

Dr. Mohácsy Károly: Irodalom a középiskolák III. osztálya számára. – Budapest : Korona Kiadó, 1992.

Móricz Virág: Apám regénye. – Budapest : Gabo K., 2009.

Móricz Zsigmond: Életem regénye. – Budapest : Gabo K., 2006.

Müller Péter: Halhatatlan szerelem. – Budapest : Rivaldafény, 2014.

Nemeskürty István: Máriássy Félix élő emléke (Élet és Irod., 1975. 5. sz.)

Papp Sándor – Karcsai Kulcsár István (szerk.): Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben – CD-ROM. – Budapest : Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, 1983.

Párkány László: Tolnay Klári és emlékkertészei. – Budapest : R-Art, 2014.

Párkány László: Tolnay Klári - Egyes szám első személyben. – Budapest : Minerva K., 1988.

Péter László (főszerk.): Új magyar irodalmi lexikon II. (H–O). – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1994.

Székely György (főszerk.): Magyar színházművészeti lexikon. – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1994.

Színészkönyvtár == <http://www.szineszkonnyvtar.hu/> (2019. 05. 26.)

Thurzó Gábor: Jegyzetek egy Máriássy-vallomáshoz (Kritika, 1975. 4. sz.)

Tolnay Klári emléklapja == <http://www.tolnayklari.hu/> (2019. 05. 26.)

Utolsó interjú Máriássy Félix-szel. (Literaturnaja Gazeta, 1975. febr. 19.)

Képek forrásai: (2019. 05. 26.)

<http://www.konyvjelzomagazin.hu/szerzo/moricz-zsigmond>

<http://film.elte.hu/blog/2016/02/03/mariassy-retrospektiv/>

<http://mek.oszk.hu/01100/01149/html/thurzo.htm>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Eiben_István

http://hiresmagyar.network.hu/kepek/kossuth_dijas_szineszeink/ungvary_laszlo

<http://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index987.html>

<http://mozi.24.hu/szemelyek/52183/rajnai-gabor>

<http://www.hotdog.hu/filmszinhez/tejles-filmek/szinesz-legendak-kepei>

<http://bezzeganya.reblog.hu/en-sohasem-voltam-csak-szinesz--gobbi-hilda-elete>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Gózon_Gyula

<http://mozi.24.hu/szemelyek/560/timar-jozsef>

http://memorings.blog.hu/tags/Komlós_Juci

<http://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/dozsa-istvan>

<http://www.europakiado.hu/konyv/123504/labjegyzetek>

http://hiresmagyar.network.hu/kepek/nagy_nevettetok/kibedy_ervin

<http://iszdb.hu/?szemely=3124>

<http://www.borsonline.hu/celeb/uriemberkent-viselkett-noi-szeretoivel-gobbi-hilda/82030>

KönyvtárMozis települések Baranyában

1. Könyvtárbusz No1	17. Kisharsány	33. Palé
2. Könyvtárbusz No2	18. Kisherend	34. Pellérd
3. Abaliget	19. Kiskabfalva	35. Pereked
4. Bár	20. Kővágószőlős	36. Pogány
5. Bicsérd	21. Majs	37. Szabadszentkirály
6. Csányoszró	22. Mánfa	38. Szava
7. Diósvizlő	23. Márfa	39. Szentkatalin
8. Drávacsehi	24. Martonfa	40. Szentlászló
9. Drávafok	25. Máza	41. Szilágy
10. Dunaszekcső	26. Mecseknádasd	42. Tótszentgyörgy
11. Hegyszentmárton	27. Mindszentgodisa	43. Újpetre
12. Homorúd	28. Mozsgó	44. Varga
13. Hosszúhetény	29. Nagydobsza	45. Villány
14. Kátoly	30. Nagypall	46. Villánykövesd
15. Kétújfalu	31. Nagypeterd	47. Vokány
16. Kisbeszterce	32. Oroszló	

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról
Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto
Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelem
Szindbád
Tízezer nap

